ŞEFİK HÜSNÜ'NÜN HATALARINDAN İKİSİ

10 Kasım 2025

Yıldırım Koç

Şefik Hüsnü Değmer, Türkiye sosyalist hareketinin çok saygın kişilerinden biridir. Tüm yaşamını, benimsediği sosyalizm anlayışı doğrultusunda mücadeleyle geçirmiş, hakim sınıflara hizmet etmeyi kabul etseydi sürdüreceği rahat bir hayat yerine, büyük sıkıntıları kabullenmiştir.

Ancak Şefik Hüsnü'nün bu özverili hayatı, onun bazı hatalarının görmezden gelinmesini haklı çıkarmaz.

Bu hataların bugün gündeme getirilmesi de güncel konularla bağlantılıdır.

Şefik Hüsnü'nün önderliğini yaptığı eski TKP'nin bazı hataları günümüzde hayatın zorlamasıyla peyderpey aşılmaktadır. Eski TKP yayınlarında Türk Bayrağı'nı kullanmazken, günümüzde Türk Bayrağı, tüm vatanseverlerin ortak simgesidir. Cumhuriyet'e sahip çıkılması da önemli bir değişimi göstermektedir.

Şefik Hüsnü, 1923 yılında cumhuriyet ilan edildiğinde, bu tavra, cumhuriyetin ilanına karşı çıkmış, bunun "millet iradesine karşı uygulanmış şiddet" olduğunu ileri sürmüştü.

Şefik Hüsnü, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'ne gönderdiği 15 Kasım 1923 tarihli raporunda, Cumhuriyet'in ilanını zamansız buluyordu:

> *"**Tartışma tüketilmeden, beklenmedik bir anda cumhuriyet ilan edildi**. Mustafa Kemal kendisini devlet başkanı seçtirdi. Bu komedi, başkanları Fethi Bey'in istifasıyla kışkırtılan bir vekiller krizi vesilesiyle oynandı. Bütün iş, Halk Partisi ile Meclis arasında, hemen hemen tartışılmaksızın, dört saatte kotarıldı. **Milletin iradesine karşı uygulanmış bu şiddet**, **kamuoyunda son derece olumsuz bir etki yarattı**. Cumhuriyeti alkışlamakla birlikte, bir ahbap-çavuşlar grubunun, Kemal lehine bir diktatörlük rejimi kurma niyetlerini anında açığa vurduk. Böyle bir ihtimale karşı tüm devrimcileri uyardık ve onları, ulusal egemenliğe karşı böylesi bir tehdidi önlemek için güçlerini birleştirmeye çağırdık." (Akbulut, Erden- Tunçay, Mete, Türkiye Komünist Partisi'nin Kuruluşu,1919-1925, Yordam Kitap, İstanbul, 2020;378)*

Şefik Hüsnü, Komünist Enternasyonal'e gönderdiği 15 Kasım 1923 tarihli raporunda, halifeye dokunulmamasını da talep etmekte ve "şu an için, halifenin, ruhani lider olarak görevlerini yerine getirebilmesi için tedirgin edilmemesini istiyoruz. Ankara hükümetinin bu işlere karışmasından ne Türkiye'nin, ne de Müslüman dünyasının bir çıkarı olur" diyebilmektedir:

> *"Şimdi saltanat yanlısı hareketlenmeye karşı koymak için, halifenin istifa edeceği yönünde söylentiler yayılıyor ve hükümet yanlısı basın halifeliğe dayalı saltanata karşı karalama kampanyası yürütüyor. En geri bilinç düzeyindekiler bile, milliyetçilerin hedefinin, halifeliğin boşalması durumunda, tüm Müslümanların en yüksek önderi olarak Mustafa Kemal'i seçtirmek olduğunun farkına varıyor. Bu tepkilerin en felaketi olur, zira böylece, geçmişte olduğu gibi, dünyevi iktidar ile uhrevi iktidar tek bir kişide toplanmış olacak. Böylece bir başka yoldan eski feodal rejime dönmüş oluruz. Bu kadar çaba ve bu kadar fedakarlık, bir hanedanı devirip, yerine bir başkasını geçirmek için harcanmış olur. Dolayısıyla, **şu an için, halifenin, ruhani lider olarak görevlerini yerine getirebilmesi için tedirgin edilmemesini istiyoruz. Ankara hükümetinin bu işlere karışmasından ne Türkiye'nin, ne de Müslüman dünyasının bir çıkarı olur**." (Akbulut-Tunçay,2020;378-379)*

Şefik Hüsnü, "*En geri bilinç düzeyindekiler bile, milliyetçilerin hedefinin, halifeliğin boşalması durumunda, tüm Müslümanların en yüksek önderi olarak Mustafa Kemal'i seçtirmek olduğunun farkına varıyor*" görüşünü ileri sürdüğünde, Türkiye'de olup bitenler konusundaki kavrayış eksikliğini de gösteriyor. Anadolu'ya geçip Kurtuluş Savaşı'na katılmayan ve Sovyet Rusya'nın İstanbul ve Boğazlar konusundaki politikası gereği İstanbul'da kalan bir kişinin bu tür hatalar yapması da kaçınılmazdır.

Cumhuriyetin ilanını sağlayan kişi, "demokratik devrimin önemli bir aşamasını yukarıdan aşağıya gerçekleştiren" kişi, Mustafa Kemal Paşa'dır.

Cumhuriyetin kazanımlarının büyük bir çoğunluğunun altında da, tek başına, Mustafa Kemal Paşa'nın (yukarıdan aşağıya) gücü ve imzası vardır.

Günümüzde cumhuriyete sahip çıkıp, Mustafa Kemal Paşa konusunda sessiz kalanların bu olguyu dikkate almalarında yarar olsa gerek.

Eski TKP, Mustafa Kemal Paşa'ya olmadık hakaretler etmişti. Türkiye'nin (Azerbaycan, Ermenistan, vb. gibi) Sovyetler Birliği'nin mandasına dönüştürülmesine çabalayan eski TKP'nin Atatürk düşmanlığı anlaşılabilir. Günümüzde bu kötü mirastan kurtulunması ve Atatürk'ün bu ülkeye yaptığı büyük katkıların takdir edilerek savunulması da, bugün yalnızca cumhuriyeti savunanların kaçınılmaz olarak varacakları çizgi olacaktır.

Şefik Hüsnü, cumhuriyetin ilanına karşı çıkarak ve halifeliğe dokunulmamasını savunarak önemli hatalar yapmıştı. Şefik Hüsnü'nün bu hatalarının eleştirilmesi bu açıdan önemlidir.